

Santrauka

Tai yra trečioji ŽIEDŲ VALDOVO dalis.

Pirmoje dalyje – ŽIEDO BROLIJA – buvo pasakojama, kaip Gendalfas Pilkasis suprato, kad hobito Frodo turimas žiedas iš tiesų yra Didysis Žiedas, visų Galios Žiedų valdovas. Joje buvo smulkiai išdėstyta, kaip, persekiojami Juodųjų Mordoro Raitelių, Frodas ir jo draugai bėgo iš savo namų Grafystėje, kol pagaliau su Eriadoro Pėdsekio Aragorno pagalba įveikė baisius pavojus pasiekė Elrondo rūmus Rivendeile.

Ten įvyko Didysis Pasitarimas, kur buvo nuspręsta sunaikinti Žiedą, o Frodas paskirtas Žiedo Nešėju. Ten buvo išrinkta ir Žiedo Brolija, turėjusi padėti jam įvykdyti užduotį: pasiekti, jei pavyktų, Ugninį Kalną Mordore, paties Priešo krašte, – vienintelę vietą, kur galima sunaikinti Žiedą. Broliją sudarė Aragornas ir Gondoro valdovo sūnus Boromiras – nuo žmonių; nuo elfų – Gūdžiosios Girios elfų karaliaus sūnus Legolasas; Gimlis, Gloino iš Vieništojo Kalno sūnus, – nuo nykštukų; Frodas su savo tarnu Semiumu bei du jauni jo giminaičiai Meriadokas ir Peregrinas nuo hobitų. Brolijoje buvo ir Gendalfas Pilkasis.

Iš Rivendeilo būrys slapčia patraukė į savo žygį. Jis nesugebėjo žiemą įveikti aukštosios Karadraso perėjos, todėl Gendalfas, ieškodamas kelio po kalnais, pro slaptuosius vartus įvedė juos į didžiąsias Morajos Kasyklas. Ten Gendalfas, kaudamasis su siaubinga požeminio pasaulio dvasia, įkrito į tamsią prarają. Tačiau Aragornas, kuris pasirodė esąs senovės Vakarų Karalių palikuonis, išvedė būrį pro rytinius Morajos vartus ir nuvedė per elfų kraštą Lorieną, žemyn Anduino upe iki Rauroso Krioklių. Jie jau žinojo, jog yra stebimi šnipų ir padaro, vardu Golumas, kadaise turėjęsio Žiedą, o dabar trokštančio jį susigrąžinti.

Būriui teko apsispręsti: ar sukti į rytus, į Mordorą, ar su Boromiru skubėti į pagalbą stipriausiam Gondoro miestui Minas Tiritui, ar skirtis. Kai paaiškėjo, kad Žiedo Nešėjas apsisprendė tęsti beviltišką kelionę į Priešo kraštą, Boromiras pabandė jėga atimti Žiedą. Taip baigėsi pirmoji dalis: Boromiras palūžo prieš Žiedo galią, Frodas išnyko kartu su savo tarnu Semiumu, o ir likęs būrys iškriko, staiga užpultas orkų, tarnaujančių Tamsiajam Mordoro Valdovui ir išdavikui Sarumanui iš Izengardo. Žiedo Nešėjo užduotis rodėsi pasmerkta nesėkmei.

Antra dalis, DVI TVIRTOVĖS, pasakojo apie įvykius po Žiedo Brolijos skilimo. Trečiojoje knygoje buvo aprašoma Boromiro atgaila ir mirtis. Rauroso Kriokliai priėmė valtį su karžygio palaikais. Meriadoką su Peregrinu sugavo orkai, norėję per rytines Rohano lygumas nugabenti juos į Izengardą. Aragornas, Legolasas ir Gimlis leidosi persekioti priešų.

Tada pasirodė Rohano raiteliai. Maršalo Eomero vadovaujamas būrys apsupo orkus prie Fangorno Miško pakraščių ir sunaikino juos. Hobitams pavyko pasprukti į mišką, kur jie susitiko entą Medžiabarzdį, slaptąjį Fangorno valdovą. Kartu su entu jie matė itūžusią Medžių tautą ir jos žygį į Izengardą.

Tuo tarpu iš mūšio grįžtantis Eomeras sutiko Aragorną su draugais. Gavę iš Rohano vyrų žirgus jie atėjo prie miško.

Veltui ieškoję hobitų, draugai vėl sutiko iš mirties ištrūkusį Gendalfą. Dabar jis tapo Baltuoju Raiteliu, nors vis dar vilkėjo pilkai. Kartu jie atėjo į Marko karaliaus Teodeno rūmus, kur Gendalfas išgydė paliegusį karalių ir išvadavo jį nuo išdaviko Šliužburnio kerų. Su karaliumi ir jo armija draugai išėjo prieš Izengardo pajėgas ir iškovojo svaiginančią pergalę prie Hornburgo. Gendalfas nuvedė juos į Izengardą. Tačiau galingą tvirtovę jau buvo sugriovusi Medžių tauta, o Sarumanas ir Šliužburnis buvo apsupti neprieinamame Orthanko bokšte.

Per derybas Sarumanas atsisakė atgailauti, todėl Gendalfas nuteisė jį, sulaužydamas burtininko lazdą ir palikdamas saugoti entams. Pro aukštą langą Šliužburnis šveitė akmenį į Gendalfą. Akmuo pralėkė pro šalį, jį pakėlė Peregrinas. Tai buvo vienas iš trijų išlikusių palantirų, Matančiųjų Numenoro Akmenų. Vėliau tą naktį Peregrinas pasidavė Akmens traukai, pavogė jį, pasižiūrėjo ir tapo matomas Sauronui. Knyga baigėsi neišvengiamo karo ženklų – Nazgulo skrydžiu ant sparnuoto žirgo per Rohano lygumas. Gendalfas atidavė palantirą Aragornui ir pasiėmęs Peregriną išskubėjo į Minas Tiritą.

Ketvirtojoje knygoje vėl buvo pasakojama apie Frodą ir Semą, pasiklydusius Emyn Mulo kalvose. Sužinojome, kaip jie susirado kelią, kaip juos pavijo Smygolas-Golumas, kaip Frodas prisijaukino Golumą ir beveik įveikė jo neapykantą, kaip Golumas pervedė juos per Mirusias Pelkes ir dykrą iki Morano – Juodųjų Mordoro Vartų šiaurėje.

Ten įeiti buvo neįmanoma, tad Frodas paklausė Golumo patarimo – ieškoti „slapto įėjimo“, kuris esąs pietuose, prie vakarinių Mordoro sienų – Šešėlio Kalnuose. Pakeliui juos sustabdė žvalgybinis Gondoro karių būrys, vadovaujamas Boromiro brolio Faramiro. Faramiras sužinojo apie užduotį, tačiau nepasidavė pagundai, prieš kurią suklupo Boromiras, ir praleido juos į Kirit Ungolą, Voro tarpeklį. Tai buvo paskutinis kelionės

etapas. Faramiras įspėjo Frodą, kad ten laukia mirtinas pavojus, apie kurį Golumas papasakojo mažiau, nei žinojo. Vos jiems praėjus Kryžkelę ir pasukus į šmėkliškąjį Minas Morgulą, iš Mordoro plūstelėjo Didžioji Tamsa, apgaubusi visas žemes. Tai Sauronas pasiuntė savo pirmąją armiją. Jai vadovavo Juodasis Žiedo Šmėklų Karalius: Žiedo Karas prasidėjo.

Golumas parodė hobitams slaptą kelią pro Minas Morgulą. Tamsoje jie pasiekė Kirit Ungolą. Ten Golumą vėl užvaldė blogis, jis išdavė hobitus, atiduodamas juos siaubingai tarpeklio sargei Šelobai. Jam sukliudė drąsusis Semas, kuris apsigynė nuo Golumo ir sužeidė Šelobą.

Antrosios dalies pabaigoje Semui tenka rinktis. Šelobos įgeltas Frodas guli negyvas. Arba užduotis žlunga, arba Semas turi palikti savo šeimnininką. Pagaliau jis paima Žiedą ir nusprendžia vienas tęsti beviltišką žygį. Tačiau hobitui jau žengiant į Mordoro šalį, iš Minas Morgulo viršuje ir iš Kirit Ungolo apačioje pasirodo orkai. Su Žiedu tapęs nematomas Semiumas iš orkų plūdimosi sužino, kad Frodas ne miręs, o tik apnuodytas. Semiumas bando vytis orkus, tačiau jie nusineša Frodo kūną į tunelį, vedantį prie galinių bokšto vartų. Vartams užsitrenkus Semiumas apalpsta.

Trečioji, paskutinė, dalis papasakos apie Gendolfo ir Sauro no kovą, apie jų planus, Didįjį Žlugimą ir Didžiosios Tamsos pabaigą. Iš pradžių grįšime prie karų Vakaruose.

A black and white photograph of a dilapidated stone building. The structure features Gothic-style arches and a central doorway with a set of steps leading up to it. The stone is heavily weathered and cracked. In the foreground, a gnarled, leafless tree branch extends across the lower right portion of the frame. The overall mood is somber and historical.

PENKTOJI
KNYGA

Minas Tirítas

Pipinas iškišo nosį iš po Gendalfo apsiausto. Jis nesuprato, ar jau pabudo, ar vis dar jį kamuoja neramus sapnas, į kurį pasinerė vos išjojus. Aplinkui šniokštė tamsus pasaulis, ausyse garsiai švilpė vėjas. Jis matė tik skriejančias žvaigždes ir milžiniškus šešėlius dangaus fone dešinėje, kur pro šalį slinko pietiniai kalnai. Pabandė pro miegus atsiminti kelionės laiką ir etapus, tačiau atmintis snūduriavo.

Iš pradžių jie lėkė siaubingu greičiu, niekur nesustodami. Auštant prieš jo akis blyškiai sužvilgo auksas. Tada jie prijojo tylų miestą ir didelius tuščius rūmus ant kalvos. Vos pasiekus šį prieglobstį dangumi vėl praskrido sparnuotas šešėlis, ir vyrai sustingo iš baimės. Gendalfas kažką jam pašnibždėjo ir hobitas užmigo kamputyje, pavargęs, tačiau neramus, beveik nesuprasdamas, kas ateina, kas išeina ir kokius įsakymus duoda Gendalfas. Tada vėl kratymasis ant žirgo ir pagaliau naktis. Nuo to laiko, kai jis pažvelgė į Akmenį, praėjo dvi, ne, trys naktys. Prisiminęs tą siaubą, Pipinas suvirpėjo. Miegai išlaks-tė, o vėjo švilpimas virto grėsmingu gaudimu.

Danguje suliepsnojo šviesa, geltonos ugnies tvyksnis tamsoje. Pipinas susigūžė, išsigandęs, nesuprasdamas, į kokią šalį jį neša Gendalfas. Jis pasitrynė akis ir pamatė, jog šviečia virš rytinių šešėlių kylantis mėnulis, jau beveik pilnatis. Vadinasi, naktis dar tik prasidėjo, tačiau niekas nestojo poilsio. Hobitas sukrutėjo ir prabilo:

– Kur mes, Gendalfai? – paklausė jis.

– Gondoro karalystėje, – atsakė burtininkas. – Pro šalį skrieja Anorieno kraštas.

Kurį laiką abu tylėjo.

– Kas ten? – staiga šūktelėjo Pipinas, griebdamas Gendalfui už apsiausto. – Žiūrėk! Ugnis, raudona ugnis! Ar ten drakonai? Žiūrėk, dar viena!

Užuot atsakęs, Gendalfas garsiai paragino žirgą:

– Pirmyn, Žvaigždiki! Reikia skubėti. Laiko nebeliko. Žiūrėk! Jau dega Gondoro laužai, prašo pagalbos. Karo kibirkštis įžiebta. Matai, ant Amon Dino dega ugnis, liepsnoja ir Eilenachas, dar toliau vakaruose – Nardolas, Erelasas, Minas Rimonas, Kalenhadas ir Halifirienas prie Rohano sienos.

Tačiau Žvaigždikis liovėsi šuoliuoti, perėjo į žinginę ir pakėlęs galvą sužvengė. Iš tamsos atsakė kitų žirgų žvengimas, pasigirdo kanopų dundesys, mėnulio šviesoje tarsi šmėklos švystelėjo trys raiteliai ir dingo vakaruose. Žvaigždikis šoko priekin, naktis plūstelėjo pro jį tarsi staugiantis vėjas.

Pipinas vėl apsnūdo ir beveik nekreipė dėmesio į Gendalfą, pasakojantį jam apie Gondoro papročius ir apie tai, kaip miesto valdovas milžiniškos kalvų grandinės viršūnėse įrengė švyturius ir tose vietose įkūrė postus. Žygūnų, nešančių pranešimus į Rohaną šiaurėje ar į Belfalasą pietuose, ten visada laukė pailsėję žirgai.

– Šiauriniai švyturiai jau labai ilgą laiką nebuvo uždegti, – kalbėjo jis, – o senosiomis Gondoro dienomis jų iš viso nereikėjo, nes buvo Septynetas Akmenų.

Pipinas pasimuistė.

– Miegok ramiai ir nebijok! – tarė Gendalfas. – Tu keliauji ne į Mordorą, kaip Frodas, o į Minas Tiritą. Ten būsi saugus kaip niekur kitur šiomis dienomis. Jeigu Gondoras kris, o Žiedas bus atimtas, nepasislėpsi net Grafystėje.

– Tai bent paguoda, – sumurmėjo Pipinas prieš užmigdamas. Jis dar spėjo pamatyti blykstelėjusias aukštas baltas viršūnes, tarsi virš debesų plaukiančias salas. Jose suspindo į vakarus krypstančio mėnulio šviesa. Pipinas pagalvojo, kur dabar Frodas. Gal jis jau Mordore, o gal negyvas? Jis nežinojo, kad kažkur toli Frodas irgi žvelgė į tą patį mėnulį, tyliai besileidžiantį už Gondoro.

Pipinas pabūdo nuo balsų. Pralėkė dar viena slapstymosi diena ir kelionių naktis. Tvyrojo prieblanda: vėl artėjo šalta aušra, aplink kilo stingdanti pilka migla. Žvaigždikis garavo suplukęs, bet stovėjo išdidžiai iškėlęs galvą ir nerodė jokių nuovargio ženklų. Šalimais buvo matyti daug aukštų vyrų, įsisupusių į apsiaustus. Už jų migloje stūksojo akmeninė siena. Ji atrodė apgriuvusi, bet, nors dar buvo tamsu, girdėjosi skubūs kūjų smūgiai, menčių dzingsėjimas ir ratų girgždesys. Šen bei ten rūke dulsvai švietė deglai. Gendalfas kalbėjosi su kelių užtvėrusiu žmogumi. Besiklausydamas Pipinas suprato, kad kalbama apie jį patį.

– Taip, iš tiesų mes pažįstame tave, Mitrandirai, – pasakė žmonių vadas. – Tu žinai Septyneto Vartų slaptažodžius ir gali įeiti. Bet mes nepažįstam tavo bendrakeleivio. Kas jis? Nykštukas iš šiaurinių kalnų? Dabar mums nereikia jokių svetimšalių, nebent galingų karių, kuriais galėtume pasikliauti.

– Aš laiduosiu už jį prieš Denetoro sostą, – atsakė Gendalfas. – O narsa nepriklauso nuo ūgio. Jis matė daugiau kautynių ir pavojų nei tu, Ingoldai, nors tu dvigubai už jį aukštesnis.

Dabar jis grįžta iš Izengardo šturmo su naujienomis ir yra didžiai pavargęs, kitaip jį pažadinčiau. Jo vardas Peregrinas, labai narsus žmogus.

– Žmogus? – abejodamas paklausė Ingoldas, o kiti susijuokė.

– Žmogus?! – dabar jau visiškai pabudęs sušuko Pipinas. – Žmogus! To betrūko! Aš esu hobitas ir visai ne narsus, na, nebent tada, kai neturiu kitos išeities. Nesileiskite Gendolfo mulkinami!

– Tikri didvyriai niekad nesigiria, – tarė Ingoldas. – Bet kas yra hobitas?

– Miškavaikis, – atsakė Gendalfas. – Ne, ne tas, apie kurį buvo kalbėta, – pridūrė jis, pamatęs nuostabą žmonių veiduose. – Ne tas, bet jo giminė.

– Taip, aš keliavau su juo, – pridūrė Pipinas. – Su mumis buvo ir Boromiras iš jūsų miesto, jis išgelbėjo mane šiaurės sniegynuose. Jis žuvo, gindamas mane nuo daugybės priešų.

– Tylos! – sušuko Gendalfas. – Tokios liūdnos naujienos iš pradžių turi būti papasakotos tėvui.

– Mes tai nujautėme, – tarė Ingoldas. – Pastaruoju metu buvo daug pranašingų ženklų. Bet skubėkite! Minas Tirito valdovas nekantraus pamatyti tą, kas atneš žinią apie sūnų, tebūnie jis žmogus ar...

– Hobitas, – užbaigė Pipinas. – Nedaug galėsiu pasitarnauti jūsų valdovui, bet tai, ką papasakosiu, nepadarys gėdos narsuoliui Boromirui.

– Gero kelio! – palinkėjo Ingoldas. Vyrai atsitraukė ir Žvaigždikis žengė pro tarpą sienoje. – Suteik išminties Deneratorui ir mums visiems, Mitrandirai! – šūktelėjo Ingoldas. – Et, kodėl tu visada neši tik liūdnas žinias ir praneši apie pavojų?

– Todėl, kad keliauju tik ten, kur reikia mano pagalbos, – atsakė Gendalfas. – O jei nori patarimo, pasakysiu, kad Peleloro sienas taisyti pavėlavote. Geriausia gynyba nuo artėjan-

čios audros bus jūsų narsa. Ir mano atnešta viltis. Nes ne visos mano naujienos yra blogos. Meskite mentes ir galąskite kardus!

– Darbas bus baigtas iki vakaro, – tarė Ingoldas. – Tai paskutinė gynybinės sienos dalis – iš čia atakos laukiame mažiausiai, nes ji žiūri į mūsų rohaniečių draugų pusę. Ar žinai ką apie juos? Kaip manai, ar jie atsilieps į pagalbos šauksmą?

– Taip, jie atvyks. Bet jūsų užnugaryje rohaniečiai atlaikė daug sunkių mūšių. Nei šitas, nei joks kitas kelias nebėra saugus. Būkite budrūs! Jeigu ne Gendalfas Audronaša, iš Anorie-no būtų pasirodę ne Rohano raiteliai, o Priešo armija. Gal dar ir pasirodys. Likit sveiki ir nesnauskite!

Đabar Gendalfas jojo per lygumą už Ramas Echoro. Taip Gondoro gyventojai vadino gynybinę sieną, didelėmis pastangomis pastatytą po to, kai Priešo šešėlis užgulė Itilieną. Žemyn nuo kalnų papėdžių ir atgalios ji tęsėsi daugiau nei trisdešimt mylių, apjuosdama Pelenoro laukus: gražias derlingas žemes, ilgais šlaitais ir terasomis besileidžiančias į negilius Anduino slėnius. Šiaurės rytuose siena nuo Didžiųjų miesto vartų buvo toliausiai – dvylika mylių. Nuo rūstaus kranto žvelgė ji į lygumas palei upę. Žmonės pastatė ją aukštą ir stiprią, nes toje vietoje įtvirtintu pylimu nuo Osgiliato brastų ir tiltų vingiavo kelias, pereidamas per saugomus vartus tarp mūšiu pasiruošusių bokštų. Arčiausiai, pietryčiuose, sieną nuo miesto skyrė tik šiek tiek daugiau nei trys mylios. Ten Anduinas, plačiu lanku lenkdamas Emyrn Arnen kalvas pietiniame Itiliene, staigiai sukosi į vakarus. Siena leidosi prie pat vandens. Jos papėdėje driekėsi Harlondo molai ir prielaukos laivams, atplaukiantiems aukštyn upe iš pietinių provincijų.

Žemės buvo turtingos, gerai įdirbtos. Žaliavo sodai, sodybose netrūko apynių džiovyklų, klėčių, avidžių ir karvidžių, nuo kalvų Anduino link per žalias lygumas vijosi daugybė

upokšnių. Tačiau piemenų ir artojų čia buvo nedaug – didžioji Gondoro žmonių dalis gyveno už septynių miesto sienų, giliuose kalnų slėniuose Losarnache arba dar toliau į pietus, gražiajame Lebenine su jo penkiomis srauniomis upėmis. Tarp kalnų bei jūros įsikūrė tvirti ir drąsūs žmonės. Jie buvo laikomi gondoriečiais, nors buvo maišyto kraujo. Tarp jų pasitaisydavo smulkių, tamsaus gymio žmonių, kurių protėviai kilo iš pamirštų tautų, gyvenusių kalnų šešėlyje Tamsiaisiais Metais, dar prieš karalių atėjimą. Dar piečiau, plačiose Belfalaso žemėse, Dol Amroto pilyje prie jūros gyveno princas Imrahilis. Jis ir jo tauta buvo grynakraujai, tvirti ir išdidūs žmonės jūros pilkumo akimis.

Neilgai trukus dangus ėmė švisti. Pipinas pakilo ir apsidairė. Kairėje liūliavo rūko jūra, pasibaigianti blyškiais šešėliais rytuose, dešinėje galvas kėlė didingi kalnai, besidriekiantys iš vakarų ir puolantys į slėnį stačiais skardžiais. Atrodė, tarsi kadaise, kai žemė dar buvo jauna, Upė būtų pralaužusi galingą užtvartą ir išgraužusi didžiulį slėnį – būsimų kovų ir ginčų vietą. O ten, kur baigėsi Baltieji Ered Nimraso Kalnai, kaip Gendalfas ir žadėjo, Pipinas išvydo tamsų Mindoluino Kalną, purpurinius jo siaurųjų slėnių šešėlius ir švintančios dienos nubalintą jo aukštą veidą. Ant išsišovusių terasų, tarsi ant milžino kelių, stovėjo miestas-sargybinis su septynetu tokio senumo sienų, jog jos atrodė ne pastatytos, o milžinų rankomis išskobtos žemės kūne.

Apstulbusiam Pipinui bežiūrint, sienos iš niūriai pilkų virto baltomis ir švelniai nuraudo paliestos aušros. Rytinius šešėlius įveikusi saulė staiga savo spindulių pluoštą smogė tiesiai į miestą. Pipinas garsiai suuko: virš aukščiausios sienos danguje suliepsnojo Ekteliono Bokštas, tarsi nusagstytas perlais ir sidabru, išvaizdus ir lieknas. Jo viršūnė žibėjo lyg krištolas, ryto vėjas kuoruose plazdeno baltas vėliavas, iš toli atskriejo tyras sidabrinių trimitų gausmas.

Taip auštant Gendalfas ir Peregrinas priėjo Didžiuosius gondoriečių vartus, ir geležinės durys atsivėrė prieš juos.

– Mitrandiras! Mitrandiras! – sušuko žmonės. – Dabar aišku, kad audra iš tiesų netoli.

– Ji jau čia pat, – tarė Gendalfas, – aš atvykau ant jos sparnų. Leiskite eiti! Turiu pamatyti lordą Denetorą, kol jis vis dar valdovas. Kad ir kas būtų, Gondorui atėjo galas. Praleiskite!

Paklusę jo balsui žmonės atsitraukė daugiau neklausinėdami, nors su nuostaba žvelgė į hobitą, sėdintį priekyje, ir į juos abu nešantį žirgą. Miestiečiai labai retai kur jojo, tad pamatyti žirgą gatvėje buvo retenybė. Išskyrus žygūnus, nešančius pranešimus jų valdovui. Jie kalbėjo:

– Ar tai vienas iš puikiųjų Rohano karaliaus žirgų? Galbūt rohirimai atskubės mums į pagalbą?

O Žvaigždikis išdidžiai žingsniavo aukštyn ilgu vingiuotu keliu.

Minas Tiritas turėjo septynias terasas, iškaltas kalvos šlaite. Kiekvieną terasą supo siena, o kiekvienoje sienoje buvo vartai. Tačiau vartai stovėjo ne vienoje linijoje – Didieji miesto sienos vartai buvo rytuose, kiti – labiau į pietus, treti – į šiaurę ir taip toliau aukštyn. Grįstas kelias, vingiuojantis Citadelės link, vis sukosi aplink kalvą. Kirsdamas vartus, kelias kiekvieną sykį nerdavo į skliautuotą tunelį, vedantį per didžiulį kalvos iškyšulį, kuris lyg sunki uolėta ranka į dvi dalis dalijo visus miesto ratus, išskyrus pirmąjį. Tai buvo galingas, didžiųjų senovės meistrų uoloje iškaltas bastionas, stūksantis už vartų ir plataus kiemo. Jo aštrus it laivo kilis kampas žvelgė į rytus.

Bastionas siekė patį viršutinį ratą ir buvo karūnuotas dantytą siena, kad žmonės Citadelėje, tarsi jūreiviai iš laivo, galėtų iš viršaus žvelgti į septynis šimtus pėdų žemiau esančius vartus.